

ESTRUCTURA DE LA INFORMACIÓ PERIODÍSTICA

PROF.: MANUEL LOPEZ

1er. CURS

CODI 1008

1a. PART: L'ESTRUCTURA DE LA COMUNICACIÓ

Tema 1.- L'home com objecte a informar i informador. L'entorn del ciutadà a Catalunya: canals de comunicació per entendre el món. Paper de cadascun dels mitjans d'informació: TV, ràdio, premsa, publicitat, comunicació marginal, integrada o no.

Tema 2.- El periodista: intermediari i interpretador. Funció del professional dins el món comunicatiu. Evolució dels mitjans escrits a Catalunya durant els darrers 10 anys. La Facultat de Ciències de la Informació com a factor de renovació. La responsabilitat del periodista vers la societat: el secret professional, l'estatut de redacció, el col·legi professional i els sindicats com a garanties de la seva independència.

Tema 3.- Els diaris. Estructura i infraestructura. La redacció com a fonament essencial. Estructura de la redacció.

Tema 4.- Fonts alienes a la redacció. Les agències. Els col·laboradors. Els corresponsals. El públic i el seu paper determinant. El lector i la seva resposta: retrat robot del lector de premsa diària a Catalunya.

Tema 5.- La informatització de la redacció: renovació estructural vers un sistema tecnològic aliè i unidireccional. Les noves especialitzacions del periodista: l'editor; el dissenyador per pantalles i el redactor-programador.

Tema 6.- Les noves tecnologies i la resposta periodística: més especialització. Periodisme científic, ecològic, gràfic, mèdic, etc. Crisi de les estructures rígides a la redacció: les seccions interdisciplinàries.

Tema 7.- Les altres fonts d'informació. Les institucions: publicacions y gabinets de premsa. Les agències de consellers d'imatge. La publicitat amagada i la propaganda política. Les filtracions. El "off the record". Les "intoxicacions".

Tema 8.- Hemerografia i documentació periodística. Els arxius. Els bancs de dades propis. Els bancs de dades aliens. Els fons de dades institucionals. Els arxius del periodista. L'agenda com a instrument de treball. La formació permanent. Els "stages" i els seminaris i congressos.

Tema 9.- Estructura empresarial de la premsa catalana i espanyola. El paper de l'inversor. Interrelació amb el poder econòmic i polític.

Tema 10.- La relativitat del medi: intercomunicació a nivell regional-mundial. La reserva de dades per part de les grans potències. Els "secrets" d'Estat. La democratització de la informació: informe Mac Bride de la UNESCO.

Tema 11.- Periodisme alternatiu: Premsa "underground" o marginal. Premsa comarcal. Premsa política extraparlamentària. TV i ràdios no institucionals ni comercials. El cartell i la pintada. La fulla informativa.

2a. PART: LES TÈCNiques PERIODÍSTIQUES

Tema 12.- Llengua oral i llengua escrita. Ortografia. Lèxic i sintaxi. Els signes de puntuació. El periodista i el llenguatge. Neologismes i argot. La confusió del bilingüisme. Estereotips. Sigles, acròstics i abreviatures.

Tema 13.- L'estructura redaccional. L'ordenació en la redacció periodística.

Tema 14.- La informació i la notícia. Gèneres periodístics a la premsa escrita. Fonaments de la informació: senzillesa, claredat, honestat, fidelitat. La informació de primera, segona i tercera ma. Identificació de la font. Les informacions anònimes o no personalitzades. Les ambigüitats. Les informacions "suplicades".

Tema 15.- La notícia i la resposta històrica a les sis "W". Com ha evolucionat el periodisme escrit des de la intervenció de la impremta. L'estructura i els seus canvis. La notícia directa i la notícia de creació. Notícia simple i composta. Notícia complementària, cronològica, espacial i de situació. Notícies de color humà.

Tema 16.- El "lead" -la guia-, la tarja de presentació. Inconvenients del "lead". Conseqüència lògica: la notícia piramidal invertida. Tipus de "lead".

Tema 17.- L'entrada directa i diferida. L'entrada simple, múltiple i de sumari. Entrada descriptiva i interpretativa. Entrada cega. Entrada de cita.

Tema 18.- La titulació. Components de la titulació. Avant títol. Títol. Subtítol. Títols immersos en el text ("ladillos"). La imposició de les noves tecnologies. El títol i el context social. El verb, principal element de la titulació.

../...

Tema 19.- Els elements de recolçament de la informació: quadres, dibuixos, fotografies secundàries i principals. Els textos-context o "background". Els perills del text-context. Paraules clau.

Tema 20.- Els límits d'espai dins el periodisme modern. Els models de diari a Catalunya i a la resta de l'Estat. Els llibres d'estil.

Tema 21.- El "ombdusman". La fe d'errades. Les cites alienes.

- - - - -

Aquesta és una assignatura decididament semipràctica i d'avaluació contínua i la més important per a qui vulgui ser en el futur un professional de la premsa escrita. Deixant de banda que l'alumne ha d'arribar preparat a la Universitat en matèries gramàtica: ortografia, lèxic i sintaxi, es tracta de donar-li els instruments indispensables perquè comenci a redactar, en primer lloc, i a redactar amb una certa estructura després.

Ahora se'l fa reflexionar sobre l'entorn informatiu i la importància de la comunicació. Tan important és saber utilitzar una eina -el llenguatge, la tècnica periodística- com saber quines són les seves limitacions i possibilitats, els recursos i les fonts.

Durant el curs es visitaran diverses empreses de comunicació i s'analitzaran els mitjans escrits a Catalunya.

El programa durant el curs estarà fonamentat en les classes a la Facultat que es compondran de dues parts: la primera teòrica i la segona pràctica, amb participació autocorrectora. A cada un dels trimestres es farà un treball d'elaboració i investigació individual que essent superats permetran d'arribar a un examen final de curs.

L'alumne que no participi a les classes teòrico-pràctiques però sí faci el treball de trimestre, haurà de fer un treball de curs i fer l'examen final.

L'alumne que ni participi a classe ni faci els treballs trimestrals haurà de parlar amb el professor per elaborar un programa especial de treballs i participar a tres exàmens parcials i al final.

BIBLIOGRAFIA INDICATIVA

- Academia Española, Real: "Ortografía". Madrid. Imprenta Aguirre, 1974.
- Agencia EFE: "Manual de estilo". 1978.
- Agencia EFE: "Sobre redacción", "dossier" fotocopiado extraído del "Manual de estilo" de la Agencia EFE. Madrid. Editorial Castalia. 1978.

.../....

- Assessoria de Didàctica del Català: "Vocabulari bàsic infantil i d'adults" Barna., Bibliograf, 1982.
- BENEYTO, J.: "Información y sociedad". Revista de Occidente. 1970.
- BUSTAMANTE, Enrique: "Los años de la información en España". Madrid. Akal Editor. 1982.
- CASARES, Julio: "Diccionario ideológico de la lengua española". Barcelona. Gustavo Gili. 1983.
- CASASÚS, Josep Maria: "Ideología y análisis de medios de comunicación". Barcelona. Mitre. 1985.
- CASASÚS, Josep Maria i Xavier ROIG: "La prensa actual. Introducción a los modelos de diari". Barcelona. Ed. 62. 1981.
- CEBRIAN, J.L.: "La prensa y la calle". Nuestra cultura. 1980.
- CIRIZA, Marisa: "Periodismo confidencial". Barcelona, Ate, 1982.
- El País: "Libro de estilo". Madrid. PRISA. 1980.
- ESCARPIT, R.: "Teoría general de la información y la comunicación". Icaria. 1977.
- FAGOGA, Concha: "Periodismo interpretativo. El análisis de la noticia". Barcelona. Mitre. 1982.
- FONTCUBERTA, Mar: "Estructura de la noticia periodística". Barcelona. ATE. 1981.
- GIPREU, J.: "Sistema i polítiques de la comunicació a Catalunya". L'Avenç. Barcelona. 1983.
- GILI GAYA, Samuel: "Curso superior de sintaxis española". Barcelona. Bibliograf. 1973.
- GOMEZ MOMPART, J.L.: "Los titulares de prensa". Barcelona. Mitre. 1982.
- KAYSER, Jacques: "El diario francés". Barcelona. ATE. 1974.
- LARRA, Mariano José de: "Vuelva usted mañana y otros artículos". Barcelona. Biblioteca Salvat. 1982.
- LAZARO CARRETER, Fernando y otros: "Lenguaje en periodismo escrito". Madrid. Fundación Juan March. 1977.
- LOPEZ DE ZUAZO ALGAR, Antonio: "Diccionario del periodismo". Madrid. Pirámide. 1977.
- LOPEZ DEL CASTILLO, Lluís: "Llengua standard i nivells de llenguatge". Barcelona. Laia. 1984.
- MacBRIDE, S. (dir.): "Voces múltiples, un solo mundo" (Informe MacBride). FCE. México-Madrid. 1981.

.../.....

- MARTINEZ ALBERTOS, José Luis: "Curso General de redacción". Barcelona. ATE. 1985.
- MIGUEL, Amado de: "Sociología de las páginas de opinión". Barcelona. ATE. 1982.
- MORAGAS, Miquel de: "Teorías de la comunicación". Barcelona. Gili. 1981.
- MUNTÉ I VILA, Josep: "L'aprenentatge del català". Barcelona. Club del llibre. 1978.
- ORIVE, Pedro: "Estructura de la información periodística". Madrid. Pirámide. 1977. (tomo I). 1978 (tomo II).
- QUESADA, Montse: "La entrevista: obra creativa". Barcelona. Mitre. 1984.
- SECANELLA, Petra María: "El lid, fórmula inicial de la noticia". Barcelona. ATE. 1981.
- SECO, Manuel: "Diccionario de dudas de la lengua española". Madrid. Aguilar. 1976 (1a. ed. 1961).
- TUBAU, Iván: "Teoría y práctica del periodismo cultural". Barcelona. ATE. 1982.
- VAZQUEZ MONTALBAN, Manuel: "Historia y comunicación social". Barcelona. Bru-guera. 1980.
- VAZQUEZ MONTALBAN, Manuel: "Informe sobre la información". Barcelona. Fonta-nella. 1975.
- WALLRAFF, Günter: "El periodista indeseable". Barcelona. Anagrama. 1979.
- WARREN, C.: "Géneros periodísticos informativos". ATE. 1979.
- WOLFE, Tom: "El nuevo periodismo". Barcelona. Anagrama. 1978.
- XURIGUERA, Joan Baptista: "Els verbs catalans conjugats". Barcelona. Claret. Col. Pompeu Fabra. 1982.

ESTRUCTURA DE LA INFORMACIÓ
PERIODÍSTICA

PROF.: IVAN TUBAU

1r. CURS

CODI 1008

A) TEMARI

1ª UNITAT DIDÀCTICA: RECOLLIR INFORMACIÓ

TEMA 1: Definicions operatives dels conceptes notícia, in-formació i contingut redaccional. Realitat, fet, esdeveni-ment, informació, notícia. Segmentació i manipulació selec-tiva de la realitat noticiable.

TEMA 2: Les fonts de la notícia. Fonts oficials o equivalents. Fonts extraoficials. Informacions de primera, segona o ter-cera mà. Identificacions i atribucions.

TEMA 3: Seguiment de les informacions. L'arxiu. L'agenda. Diversos graus entre la declaració oficial i l'off the re-cord.

TEMA 4: Reporting, writing, editing. Reporters, redactors i caps de secció. El periodista al carrer, al telèfon, davant l'ordinador, a la secció d'edició.

2ª UNITAT DIDÀCTICA: MANIPULAR, REDACTAR, ESCRIURE

TEMA 5: Treball redaccional sobre els materials informatius en el periodisme escrit. Selecció, valoració, reelaboració, síntesi, estructura, idea nucli (el pinyol). L'extensió i els seus imperatius. La piràmide invertida i altres tradicions funcionals del periodisme clàssic americà.

TEMA 6: L'estil informatiu tradicional: concisió, claredat, interès. Frase curta, construcció nominal, verbs d'acció en forma activa. Tècnica de l'aparença d'objectivitat. Infor-mació como a sinònim de notícia.

TEMA 7: Els titulars. Les cinc --o sis-- Ws, ahir i avui. L'entrada tipogràficament diferenciada. El lead (lid) com a síntesi autònoma o com a primer paràgraf introductor. El cos de la informació: la substància, el context, els materials secundaris, l'anècdota. Els peus de fotografia.

TEMA 8: Comprensibilitat i legibilitat. El paràgraf: on posar punt i a part. Cites directes i indirectes. Transicions i paraules-clau (key words). L'art de lligar el conjunt informatiu com un tot coherent i entenedor.

TEMA 9: Tipus d'informació. La informació directa. El periodisme informatiu de creació. El reportatge "objectiu" (Fact Story, Action Story, Quote Story). L'article amb elements informatius de primer grau. Nous conceptes, taxonomia tradicional, hibridacions.

3ª UNITAT DIDÀCTICA: LLEGIR DIARIS

TEMA 10: La comunicació impresa i les seves periodicitats. Models de diari: vigència i obsolescència de les caracteritzacions més habituals. Els diaris actuals, espanyols i mundials. Formats i estructures. Aspectes visuals: titulació, compaginació, fotografia, dibuix. Estructura interna i distribució per seccions. Criteris geogràfics i temàtics. La jerarquització informativa: tradició i noves tendències.

4ª UNITAT DIDÀCTICA: LLENGUA I PERIODISME

TEMA 11: Llengua oral i llengua escrita. Llengua literària i llengua periodística. Nivells de llengua i necessitats informatives. Ortologia. Improvisació oral ordenada i discurs periodístic escrit.

TEMA 12: Normativa i escriptura. La gramàtica i l'ordinador. La puntuació i l'accentuació, elements clau. Coneixement de la norma i possibilitats de transgressió periodística. Qüestions de lèxic. Bilingüisme, diglòssia i llenguatge periodístic (català i castellà) a Catalunya.

TEMA 13: El llibre d'estil com a norma específica del mitjà. Imperatius lingüístics i socials, exigències periodístiques. El llibre d'estil com a pacte i marc. Anarquia, tirania, llibertat negociada, servitud voluntària. Lectura crítica de llibres d'estil de diaris espanyols. Necessitat d'un llibre d'estil periodístic català.

5ª UNITAT DIDÀCTICA: REDACCIÓ PERIODÍSTICA I MITJANS DE COMUNICACIÓ

TEMA 14: Dos conceptes: informació i comunicació. L'especificitat dels mitjans i el tractament informatiu. L'agència de notícies, informació per a informadors. La ràdio o la immediatesa permanent. La televisió, actualitat del matí a la nit. El factor temps com a condicionant diferenciador en el periodisme imprès diari o setmanal.

TEMA 15: Objectivitat/subjectivitat. Facts are sacred, comments are free (?) Obsolescència accelerada del concepte clàssic d'objectivitat informativa. Condicionants que operen sobre el comunicador. Opinió explícita i opinió subreptícia. Immediatesa espacial i temporal. Circulació comprovada, audiència previsible, feedback. Manipulacions òbvies o sofisticades. Models alternatius de manipulació.

B) BIBLIOGRAFIA

Aquesta bibliografia es considera mínima: se'n donarà més al llarg del curs. Pel que fa a les qüestions de llengua --fonamentals en l'assignatura--, el professor ha tingut en compte que els alumnes disposen de les bibliografies específiques de les assignatures de llengua catalana i castellana.

1. Real ACADEMIA ESPAÑOLA: Ortografía. Madrid, Imprenta Aguirre (varias ediciones desde 1959).
2. AGENCIA EFE: Manual de español urgente. Madrid, Cátedra, 1985.
3. Sebastià BERNAL/Lluís Albert CHILLÓN: Periodismo informativo de creación. Barcelona, Mitre, 1985.
4. Francesc BURGNET I ARDIACA: Introducció a la fonologia, fonètica i ortografia del català. Barcelona, La Magrana, 1983.
5. Josep Maria CASASÚS & Xavier ROIG: La premsa actual. Barcelona, Edicions 62, 1981.

6. Mar PONTCUBERTA: Estructura de la noticia periodística. Barcelona, Ate, 1981.
7. Josep Lluís GÓMEZ MOMPART: Los titulares de prensa. Barcelona, Mitre, 1982.
8. Fernando LÁZARO CARRETER y otros: Lenguaje en periodismo escrito. Madrid, Fundación Juan March, 1977.
9. Gonzalo MARTÍN VIVALDI: Curso de redacción. Madrid, Paraninfo (varias ediciones).
10. José Luis MARTÍNEZ ALBERTOS: Curso general de redacción periodística. Barcelona, Mitre, 1983.
11. Ricardo REPILADO: Dos temas de redacción. La Habana, Pueblo y Educación, 1975 (2ª ed).
12. David ROMANO: Elementos y técnica del trabajo científico. Barcelona, Teide, 1982.
13. Petra María SECANELLA: El lid, fórmula inicial de la noticia. Barcelona, Ate, 1981.
14. Iván TUBAU: Teoría y práctica del periodismo cultural. Barcelona, Ate, 1982.
15. Gaye TUCHMAN: La producción de la noticia. Barcelona, Gustavo Gili, 1983.
16. Francesc VALLVERDÚ: Elocució i ortologia catalanes. Barcelona, Editorial Jonc, 1986.
17. Carl N WARREN: Géneros periodísticos informativos. Barcelona, Ate, 1975.
18. Tom WOLFE: The New Journalism. London, Picador, 1975. La edición española, El nuevo periodismo, Barcelona, Anagrama, 1983 (2ª ed), contiene sólo parte de la antología original.

C) OBJECTIUS DE L'ASSIGNATURA

Els objectius d'aquesta assignatura són dos, interdependents:

1. Ensenyar a llegir diaris i ajudar a comprendre com operen els periodistes als mitjans informatius actuals.

2. Ensenyar els alumnes a redactar textos periodístics acceptables, és a dir que no infringeixin involuntàriament la normativa gramatical catalana o castellana (aquest aspecte s'hauria de considerar ja resolt a l'ensenyament mitjà), que siguin entenedors per a un lector habitual de premsa i que compleixin les exigències informatives usuals.

Durant el curs es visitarà, si és possible, una agència de notícies, un diari i uns estudis de televisió.

D) ORIENTACIÓ I AVALUACIÓ DEL CURS

Aquesta assignatura és semiexperimental. No hi ha cap possibilitat de desvincular el treball de l'especulació: la teoria fonamenta la pràctica, la pràctica actualitza la teoria.

Hi haurà, doncs, exercicis pràctics tan freqüents com el ritme del curs ho permeti. Alguns d'aquests exercicis, fets individualment o per equips de tres persones, seran analitzats, criticats, corregits, discutits i si cal refets pels propis alumnes, d'acord amb les orientacions i la supervisió del professor.

Al mes de febrer es farà un examen, al qual podran presentar-se els alumnes que hagin participat en un nombre raonable d'exercicis pràctics. Els qui obtinguin en aquest examen una nota de 5 com a mínim i continuïn participant en la majoria de les pràctiques que es realitzin fins el final del període docent, no s'hauran d'examinar el juny.

Els qui, per la causa que sigui, no hagin aprovat el curs mitjançant el sistema que s'acaba de descriure, podran presentar-se als exàmens oficials de juny i setembre, sense cap requisit especial. A tots els exàmens d'aquesta assignatura es permet la utilització individual de llibres --excepte diccionaris-- i apunts. Cada falta d'ortografia, lèxic o sintaxi baixa un punt la qualificació global de l'examen. L'examen de febrer es realitzarà a l'aula i a l'hora habituals de classe.